

Tíðargrein

Hjálpartóla-
brúkarin skal
avgera hjálpar-
tólalöysnina

Hövuðsniðurstøðan av einari kanning, sum Ergoterapeutfelagið hevur staðið fyri, er, at eldri menniskju við niðursettum førleikum meta, at “einføld” hjálpartól, t.d. baðkrakkar, sokkailatarir og rollatorar, gera tað lættari, ella gjørligt at gera ymiskt í gerandisdegnum. Turið Jacobsen gjørdi kanningin í sambandi við Masteruppgávu sína í heilsuvísindum. Kanningin varð stuðlað av hövuðsøki 1 hjá Sjúkrakassagrunninum.

Kanningin vísti eisini, at:

Fleiri fólk við tørvi á ávísing hjálpartólum vita ikki, at hesi hjálpartólini finnast.

Fólk hava hjálpartól, sum ikki eru stillaði inn til teirra, sum tey ikki hava fingið vegleiðing í at brúka, ella sum tey ikki brúka.

Nøkur eldri fólk, sum ikki klára at ganga úti og sakna tað, vilja ikki hava gonguhjálpartól.

Fysiska umhvørvið, har sum hjálpartólið skal brúkast, hevur týðning fyri, hvussu hjálpartólið virkar.

Hjálpartól fremja sjálvbjargni

Útlendskar kanningar vísa, at hjálpartól gera tað gjørligt hjá eldri menniskjum við niðursettum førleikum at gera gerandisaktivitetir, so at tey varðveita sjálvbjargni og førleikar. Hetta er fyrsta kanning av hjálpartólaveiting í Føroyum. Sambært Almannaverkinum (framývir - AV) fáa fólk eldri enn 67 ár ein stóran part av hjálpartólunum, sum tey veita.

Bæði føroysk og útlendsk gransking vísir, at eldri menniskju

ynskja at vera sjálvbjargin, eisini tá førleikarnir versna. Ein gerst mangan ikki tilvitað um, hvussu sjálvsagt tað er at kunna gera ymiskt í gerandisdegnum, sum at halda hús, lata seg í og flyta seg inni og úti, fyrr enn tað blívur trupult, t.d. tá førleikarnir versna.

Hjálpartólbrúkarin skal takast uppá ráð frá byrjan til enda

ST samtyktin og tilmæli um hjálpartólaveiting staðfesta, at hjálpartólbrúkarin skal gera av, hvør hjálpartólalöysn er best. Tí verður dentur lagdur á, at hjálpartólaskipanir leggjast til rættis, so at brúkarin verður tikið uppá ráð í allari gongdini.

Hendan kanningin varð gjørd við einum kanningaramboði, sum er ment í evropiskum samstarvi til at finna tørv á hjálpartólum og til at kanna nyttuvirði av hjálpartólaveiting út frá áskoðanini hjá borgaranum. Luttakarirnir vórðu vitjaðir triggjar ferðir. Fyrstu ferð fyri at finna tørv á hjálpartólum og søkja um tólini frá AV, aðru ferð, tá tólini vóru komin fyri at vegleiða í at nýta tey og stilla tey inn til brúkaran og triðju ferð uml. 3,5 mánaðir aftaná fyri at kanna, hvønn mun hjálpartólaveitingin hevði gjørt.

“Tað er so týðningarmikið, at mann fær kunning um, at hjálpartól, sum mann hevur tørv á, finnast.”

ST samtyktin og tilmæli siga, at hjálpartólaskipanirnar eiga at leggjast til rættis, so at fólk fáa kunning um hjálpartól, tá tey hava tørv á tí. Kanningin vísti, at tað kann vera tilvildarligt, um fólk, sum hava trupulleikar í gerandisdegnum, sum kunnu

loysast við hjálpartólum, koma í samband við fakfólk, sum kunnu geva teimum kunning um hjálpartól. Eitt dømi var Diana í Puntabyrgi, sum eg hitti av tilvild, tá eg var í hennara grannalagi og vitjaði ein annan luttakara í verkætlanini. Diana hevði trupulleikar við rygginum og balansuni.

Diana og maðurin høvdu sjálvi funnið nakrar löysnir. T.d. høvdu tey keypt eina grípítong, maðurin hevði gjørt eitt baðikarsbretti og hevði lagað ein skriviborðsstól til, so at hon kundi sita niðri og gera ymiskt húsligt. Bæði Diana og maðurin undraðust á, at tað funnst hjálpartól, sum tey ikki vistu um og sum Diana hevði gagn av.

Diana hevði trupult við at flyta seg í songini og at koma í og úr songini. Songin hevði rammu. Tí kundi hon fáa eitt songargreb at seta á songarkantin umframt eitt silkilak at leggja á madrassuna. Diana hevði eisini trupult við at koma í og úr bilinum, so hon fekk eina snaripútu, sum ger tað lættari at koma í og úr bili.

Diana reisir seg úr songini við songargrebinum

“Øll trý hjálpartólini hjálpa mær nógv! Øll gomul fólk við trupulleikum sum eg áttu at havt so vorðin hjálpartól. Silkilakið ger, at eg glíði bara runt, tá eg skal venda mær og eg brúki songargrebið bæði tá eg flyti meg í songini og fari í og úr songini. Snaripútan til bilin ger tað lættari at koma í og úr bilinum.”

Hjálpartólið skal passa til persónin og umhvørvið

Gransking og tilmæli staðfesta,

at um hjálpartólið ikki passar til persónin og umhvørvið, har tað skal brúkast, ger tað ikki røttu nyttuna, ella verður ikki brúkt.

Nakrir av luttakarunum í kanninginini høvdu hjálpartól frammanundan, sum ikki vóru stillaði inn til teirra, sum tey ikki høvdu fingið vegleiðing í at brúka, ella ikki passaðu til tað, sum tey skuldu brúkast til. T.d. vóru baðkrakkar ikki stillaðir í hædd, so at persónurin illa kláraði at reisa seg. Ein luttakari fekk ikki farið í brúsu sjálv, tí at baðkrakkurin var ov lågur og einki var at halda í inni í brúsuni. Tá baðkrakkurin hevði fingið røttu hædd og hondtak var sett upp í brúsuna, kundi hon fara í brúsu sjálv. Nakrir luttakarir høvdu rollator, sum tey illa kundu flyta t.d. ein drekkamunn við. Tá tey fingi ein bakka, sum fæst sum “eykalutur” til rollatorin, kundu tey tað.

Í nøkrum førum kundu trupulleikarnar ikki loysast, tí at innrættingin í heiminum ikki loyvdi tí. M.a. kundu nøkur, sum høvdu trupulleikar at koma í og úr song, ikki fáa songargreb, tí tey høvdu skift songina við rammu um við songuttan rammu, har songargreb ikki kundi setast á.

“Skal eg hava rollator?”

Gransking vísir, at eldri menniskju mangan ikki vilja brúka rollator, hóast tað fleiri ferðir er staðfest, at ein rollator kann gera tað gjørligt at vera virkin og luttaka í samfelagnum. Tað kom eisini til sjóndar í hesari kanninginini, har bæði kvinnur og menn ikki vildu vísa seg úti við rollatori, hóast tey saknaðu at ganga túrar, gera ørindi, fara til ymisk tiltøk v.m.

Regin Nolsøe vildi í fyrsta umfari hava stav og ikki rollator. Aftaná, at hann hevði fingið stavin frá AV og roynt hann, kom hann fram til, at hann var ov illa gongdur til at ganga úti við stavi og vildi royna ein rollator.

“Rollatorurin er óundveriligur! Eg gangi ein langan túr við honum hvønn dag. Eg klári bara at ganga eini 100 m ísenn, so tað er gott, at eg kann hvíla meg á setrinum. Tá eg fari við bussinum, taki eg rollatorin við. Umstøðurnar at ganga úti við rollatori gera tað tó trupult, vindur, óslætt lendi og kantar. Tað hevur tó so stóran týðning fyri meg at koma út at ganga, at eg geri tað avlíkavæl.”

“Eg brúki hjálpartólini at lata meg í og úr sokkum og skóm hvønn dag”.

Ein vanligur trupulleiki hjá eldri fólkum er, at tey fáa illa latið seg í um beinini, tí at tey hava trupult við at benda seg fram yvir. 424156

Jansy Andreassen hevur ring knø, sum m.a. ger, at hon ikki fær boygt seg nógv mikið til, at hon fær latið seg í og úr sokkum og knýtt lissur. Tí plagdi maðurin at hjálpa henni við hesum. Hon fekk ein sokkailatara, ein sokkaúrlatara og elastiskar lissur.

“Eg kann ikki unnvera sokkaúllataran! Tað tekur eina løtu at lata meg í við honum, men tað ger einki, eg havi nokk av tíð. Tað er eisini so lætt at lata meg úr sokkunum við sokkaúllataranum. Eisini tær elastisku lissurnar eru so góðar, tí at eg fái ikki boygt meg niður at knýta lissurnar. Tað ger tað so nógv lættari at lata meg í skógvar”.